

Izziv A2: Empatija
Vreča prijateljstva
Podjetnostna kultura

Priročnik za učitelje

Načrt učnega sklopa

Tema Vreča prijateljstva

Raven A2

Trajanje Najmanj 8 (šolskih) ur

Uvod v vrečo prijateljstva naj bi trajal več tednov (vsaj 8 učnih ur). To lahko izvedete med projektnim tednom, v idealnem primeru pa bi učenci imeli največ koristi, če bi se izziv izvajal kot razredni ali šolski projekt celotno šolsko leto.

Zakaj gre – ideja v ozadju

S tem učnim sklopom se bodo učenci naučili dragocene spretnosti, kako samostojno reševati in posredovati pri konfliktu. Vreča prijateljstva vključuje komplet blazin, ki jih učenci uporabljajo za sedenje na njih in v psihološkem smislu simbolizirajo strukturo posredovanja, ki jo bodo uporabili in ki so se je že naučili. Pri tem sledijo procesu reševanja v štirih korakih, ki temelji na pristopu Nenasilne komunikacije Marshalla Rosenberga za reševanje konflikta s priznavanjem in upoštevanjem lastnih občutkov, medtem ko počnemo enako za druge.

Učenci se naučijo:

1. upodobiti dejanske informacije iz situacije brez obsojanja;
2. priznati svoje lastne občutke in jih izraziti;
3. prepoznati svoje lastne potrebe, ki so ključnega pomena za njihove občutke;
4. izraziti svoje potrebe v obliki prošnje in 'določiti meje' drugim tako, da jim povedo, da spoštujejo njihovo prošnjo.

Otroci se prav tako naučijo, kako izmenjati perspektive o 'dani situaciji' ter se tako v smislu potreb kot čustveno postaviti v kožo drug drugega (tudi z osebo, s katero so v konfliktu).

Urjenje v kombinaciji s konceptom vreče prijateljstva nudi učencem strukturiran okvir za konstruktivno obvladovanje in reševanje konflikta. Učenci se prav tako naučijo vrednosti spoštovanja in priznavanja vseh občutkov na mizi razprave, medtem ko razvijajo tudi nabor pravil, da lahko drug z drugim ohranjajo globoke odnose.

Izziv A2: Empatija

Izzivi podjetnosti za mlade

Podjetnostne kompetence glede na okvir	<p>Izvedba idej - organiziranje:</p> <ul style="list-style-type: none">• Načrtovati znam cilje in opisati procese odločanja. <p>Izvedba idej – sodelovanje:</p> <ul style="list-style-type: none">• sodelovati znam z drugimi, se dogovoriti o odgovornostih in se spopasti z morebitnimi problemi;• znam spremeniti svoj pogled in se postaviti v kožo nekoga drugega;• prepoznati znam osnovno potrebo ali občutek, ki se skriva za določeno govorico telesa ali izrazom na obrazu. <p>Trajnostno razmišljanje – vloga vizionarja:</p> <ul style="list-style-type: none">• Zavedam se ekonomskih in družbenih vprašanj, s katerimi se soočamo in sem razmislil o tem, kako lahko prispevam v vsakdanjem življenju.
Jezikovne kompetence	<p>Svoja opažanja znam ustno opisati.</p> <p>Razumem razliko med navedbo opažanja in obsojanjem.</p> <p>Izraziti znam svoja čustva.</p> <p>Izraziti znam svoje potrebe.</p> <p>Svoje občutke in potrebe znam izraziti brez kritiziranja, obsojanja ali pritoževanja.</p> <p>Razumem razliko med prošnjo in zahtevo.</p> <p>Vljudno znam prositi za nekaj, brez da bi to zahteval.</p>
Pojmi (na plakatu)	<p>Nenasilna komunikacija, jezik volkov, jezik žiraf, priznavanje, spoštovati, opazovanje, razlaga, obsojanje, potreba, kritizirati, zahteva, perspektiva, prošnja</p>
Ovrednotenje	<p>Ob koncu izziva:</p> <ol style="list-style-type: none">1. (ustno / v parih) Učenci se spopadejo v resnični konfliktni situaciji, ki jo pripravi učitelj. Učenci rešijo konflikt z uporabo procesa v štirih korakih in se nato ovrednotijo, kako dobro so rešili konflikt.2. (pisno / individualno) Učenci napišejo opisni esej o tem, kako se je spremenilo njihovo stališče glede osebnega konflikta. (Npr. Če bi lahko ponovili resnični konflikt v preteklosti, kako bi ravnali drugače Zakaj?).
Potrebno predznanje	<p>Učenci vedo, kaj pomeni izraziti svoja čustva.</p> <p>Učenci vedo, kaj pomeni postaviti se v kožo nekoga drugega.</p> <p>Priporočljivo je, da učenci zaključijo Izziv: Empatija na ravni A1, preden se lotijo ravni A2.</p>

Izziv A2: Empatija

Izzivi podjetnosti za mlade

Spodbuda in koncentracija

Kliknite na spodnjo povezavo za dostop do fizičnih vaj, s pomočjo katerih se učence lažje spodbudi in ki jim pomagajo pri njihovi koncentraciji: www.youthstart.eu (video posnetki in prenosljivi PDF opisi). Izberite ustrezno vajo, ki najbolje ustreza vašemu izzivu!

Potrebna gradiva

Učitelji obvestijo starše, da bodo njihovi otroci sodelovali v izzivu. Najbolje je, da se za starše pripravi dopis, v katerem je navedeno, da bodo v razredu preučevali temo reševanja konfliktov ter se naučili konstruktivnih načinov za posredovanje in reševanje konfliktov.

Delovni list T1 služi pripravi učiteljev na temo in se lahko uporabi tudi kot dopis staršem (enostavno ga natisnite kot dvostranski dopis). Vsi učenci prejmejo izvod Priročnika za učence.

Materiali za Korak 1: Uvodna Vreča prijateljstva

- za vsakega učenca fotokopirajte delovni list 2 in 3;
- naprstne lutke volka in žirafe;
- nakupovalna torba, dva kompleta 4 blazin za sedenje (od katerih je vsaka blazina v kompletu naslednjih barv: modra, rdeča, rumena in bela), en komplet se uporabi takoj, drugi komplet pa se uporabi kasneje. Ob pričetku učenec ne pokažite drugega kompleta blazin;
- 1 črni flomaster za tekstil, po možnosti tudi barvne flomastre;
- 1 zavitek papirja za zavijanje mesa, flomastri.

Materiali za korak 2: Opazovanje: Povem, kar vidim in slišim. Ne sodim.

- sadje (npr. jabolko) z enim ugrizom v njem, ki ga pustimo prosto ležati nekje, zmečkan papir, učiteljeva jakna, odvržena čez učiteljevo mizo, naprstni lutki volka in žirafe;
- fotokopirajte delovni list T2 za vsak par učencev za skupno uporabo, škarje.
- naprstni lutki volka in žirafe; modra blazina opazovanja iz *Vreče prijateljstva*

Materiali za Korak 3 / Občutek: Povem, kaj čutim. Jaz te ne kritiziram.

- vaja 1 in 2: Naredite eno kopijo delovnega lista T3, izrežite in plastificirajte kartice;
- vaja 3 in 4: Za učitelje: Kratek uvod v "Oblikujte, posnemajte in prikažite 7 temeljnih čustev – po Paulu Ekmanu"
- oglejte si sledeči videoposnetek Petra Kovacs: <https://www.youtube.com/watch?v=6pJeW4eAw0c> in si preberite delovni list T4 za učitelje.
(S to aktivnostjo se boste podrobneje seznanili s tem, s katerimi obraznimi mišicami izrazimo katero čustvo).
- naredite eno kopijo delovnega lista T5, izrežite in plastificirajte kartice;
- aktivnosti 5, 6 in 7: naredite eno kopijo delovnih listov T5 in T6 za učitelje, izrežite in plastificirajte kartice;

Izziv A2: Empatija

Izzivi podjetnosti za mlade

- rdeča blazina "občutkov" iz *Vreče prijateljstva*, naprstna lutka žirafe.

Za Korak 4 / Potreba: Povem, kaj potrebujem. Ne prizadenem tvojih občutkov.

- modra blazina "opazovanja", rdeča blazina "občutkov" in rumena blazina "potreb" iz *Vreče prijateljstva*, naprstna lutka žirafe;
- drugi komplet blazin in *Vreče prijateljstva*: (modra, rdeča, rumena in bela); 1 črni flomaster za tekstil.

Za Korak 5 / Prošnja: Povem, zakaj podajam to prošnjo. Ničesar ne zahtevam.

- bela blazina "prošenj", naprstna lutka žirafe
- večji trši papir, škarje, flomastri

Materiali za Korak 6 / Ko se prepiramo, gremo po Vrečo prijateljstva

- delovni list T7 za učitelje, izrežite in plastificirajte kartice
- *Vreča prijateljstva* z dvema kompletoma blazin, naprstna lutka žirafe.

Materiali za Korak 7 / Samovrednotenje jezika žiraf

Za skupine po tri učence: *Vreča prijateljstva* z dvema kompletoma blazin ali razdelite dva lista barvnega papirja (moder, rdeči, rumen ali bel).

Materiali za Korak 10/ Zaključek – Pregled z razredom

- Plakat "Tako ohranjamo dobre odnose" – flomastri, večji papir za zavijanje mesa

Koraki izvedbe Za več podrobnosti glejte učiteljev učni načrt spodaj.

Korak 1 / Predstavitev Vreče prijateljstva

- ko se prepiramo – Zgodba o konfliktu
- konfliktne fraze – prijateljske fraze
- jezik volkov – jezik žiraf
- naša *Vreča prijateljstva*
- plakat spoštovanja in upoštevanja drug drugega – "Tako ohranjamo dobre odnose."

Korak 2 / Opazovanje: Povem, kaj vidim in slišim. Ne sodim.

- uvod: Kaj je opazovanje?
- igra iskanja parov: "Opazovanje (jezik žiraf) ali obsojanje (jezik volkov)?"
- blazina "opazovanja"
- zaključek: Jaz ali ti

Korak 3 / Občutek: Povem, kaj čutim. Jaz te ne kritiziram.

Izziv A2: Empatija

Izzivi podjetnosti za mlade

- Uvod: Kaj je občutek?
- Kakšni so moji občutki, ko se prepiramo?
- Kakšni so tvoji občutki, ko se prepiramo?
- Govorim o sebi ali o tebi?

Korak 4 / Potreba: Povem, kaj potrebujem. Ne prizadenem tvojih občutkov.

- Uvod: Kaj je potreba?
- Kaj potrebujem jaz
- Kaj potrebuješ ti
- Kaj potrebujemo mi

Korak 5 / Prošnja: Povem, zakaj podajam to prošnjo. Ničesar ne zahtevam.

- Uvod: Prošnja ali zahteva?
- V katerem primeru bo prošnja verjetno uspešnejša?
- Prošnja – Hvala

Korak 6 / Ko se prepiramo, vzamemo Vrečo prijateljstva

- Vaje s karticami situacij

Korak 7 / Jezik žiraf - samovrednotenje

Korak 8 / Opisni esej – Vrstniško vrednotenje

Korak 9 / Zaključek/Pregled z razredom

- Razprava v razredu
- Tako ohranjamo dobre medsebojne odnose

Korak 10 / Končno samovrednotenje

Korak 11 / Zaključna samorefleksija

Uporabne povezave

O projektu Izzivi podjetnosti za mlade:
www.youthstartproject.eu

Nadaljnje učno gradivo (vključujoč video posnetke):
www.youthstart.eu

"Network for Nonviolent Communication Austria" (Mreža za nenasilno komunikacijo)
www.gewaltfrei.at

Marshall B. Rosenberg – Reševanje konfliktov s prepoznavanjem potreb (angleško preko prevajalca)
<https://www.youtube.com/watch?v=djgT8B5eWRQ>

Marshall B. Rosenberg – Reševanje konfliktov s komuniciranjem

Izziv A2: Empatija

Izzivi podjetnosti za mlade

https://www.youtube.com/watch?v=oem-om_mYio

Gradiva v podporo pozitivnemu vedenju za 5-9 razrede:
www.bzga.de/infomaterialien/unterrichtsmaterialien/nach-themen/?idx=1388

Uvodno predavanje "Nenasilna komunikacija"
www.gfk-training.com

Viri Marshall B. Rosenberg: *Nonviolent Communication. A Language of Life*. Junfermann Verlag, 11.Edition 2013
Marshall B. Rosenberg: *We Can Work It Out: Resolving Conflicts Peacefully and Powerfully*. Junfermann Verlag, 3.Edition 2013
Christian R  ther: Script to Introductory Seminar "Nonviolent Communication" (GFK) according to Marshall Rosenberg (glej uporabne povezave)

Avtorji Eva Jambor (avtor in urednik), Ingrid Teufel (avtor),
Uredniki Chadwick V.R. Williams (ovrednotenje avtorja),
Johannes Lindner (urednik)

Grafi no oblikovanje Valentin Mayerhofer (postavitev), Peter Stromberger (ikone),
Helmut Pokornig (ilustracije)

Redakcija Chadwick V.R. Williams (angleški prevod),
Prevod Martina Jeric-Ruzvovits (nemški prevod),
Gerda Rei  ner (redakcija), Heidi Huber (redakcija),
Maureen Maher-Wizel (angleška redakcija)

Učni načrt

Delovni list 1 / Uvod v Vrečo prijateljstva

a) Ko se prepiramo – zgodba o konfliktu

Uvod v temo "Konflikt":

Zgodba o konfliktu

Miša in Jana sta obe ves teden odgovorni za čiščenje šolske table in praznjenje koša za smeti. Miša ne pomaga. Po koncu šole Miša vpraša Jano, če bi prišla k njej domov.

Vsi učenci vzamejo delovni list 1. Za demonstracijo preostalemu razredu prosite dva učenca, da prebereta pogovor (različica 1), pri čemer naj zaigrata obe vloge.

Nato vsi učenci vzamejo delovni list 2. Za demonstracijo preostalemu razredu prosite dva učenca, da zaigrata pogovor (različica 2).

Obe verziji 1 in 2 se primerjata v skupinski diskusiji z uporabo naslednjih ključnih vprašanj:

- Kako bi se vi odrezali v razgovoru?
- Kateri pogovor (različica 1 ali različica 2) vam je bil najbolj všeč? Zakaj?
- Katera različica se je zdela najlažja in katera najtežja? Zakaj?

b) Konfliktne fraze – prijateljske fraze

Naloga: Iz pogovorov v delovnih listih 1 in 2 izberite konfliktne in prijateljske fraze. Prijateljske fraze podčrtajte z modro barvo, konfliktne fraze pa z rdečo.

Potem, ko učenci zaključijo s to nalogo, spodaj navajamo nekaj ključnih vprašanj za skupinsko razpravo:

- Kako se imenuje skupni jezik konfliktnih fraz? Poznaš besede, ki se pogosto uporabljajo v konfliktnih frazah?
- Kako se imenuje skupni jezik prijateljskih fraz? Poznaš besede, ki se pogosto uporabljajo v prijateljskih frazah?

c) Jezik volkov – jezik žiraf

V različici 2 Zgodbe o konfliktu (delovni list 2) se Miša in Jana pogovarjata z uporabo jezika srca. Ker ima žirafa največje srce med vsemi bitji, se ta jezik imenuje *Nenasilno komuniciranje* z jezikom žiraf.

Jezik, ki ga uporabljamo v konfliktih, se imenuje *Nenasilno komuniciranje* z jezikom volkov in simbolizira, kako volkovi in ljudje prizadenejo drug drugega.

Vzemi naprstno lutko volka in navedi nekaj volčjih fraz iz zgodbe o konfliktu različica 1 (delovni list 1):

Izziv A2: Empatija

Izzivi podjetnosti za mlade

npr.: Hej, pusti me pri miru, ti krava neumna.

Si sebična, nepravična in me vsak dan puščaš samo pri opravljanju nalog v razredu.

S pomočjo jezika žiraf se lahko naučimo, kako bolje komunicirati drug z drugim in se izogniti prizadevanju njihovih čustev. Med prebiranjem Janinih stavkov iz zgodbe o konfliktu različica 2 (delovni list 2) zmeraj uporabite naprstno lutko žirafe. S pomočjo vprašanj lahko učenci analizirajo in razmislijo o tem, kako se izraža Jana. Tukaj je veliko priložnosti za primerjavo jezika volkov in žiraf kot tudi posledic, ki jih lahko ima na konflikt / in ljudi, ki so vanj vpleteni.

Levi stolpec navaja kaj govori Jana, medtem ko desni predstavlja njene občutke, opažanja, potrebe in prošnje.

Jezna sem in razočarana	Občutek – Jana pove, kaj čuti, Za njenimi čustvi obstajajo osnovne neizpolnjene potrebe.
Predvčerajšnjim, včeraj in danes sem sama obrisala tablo in izpraznila koš za smeti, čeprav sva se obe prostovoljno javili, da bova opravljali te zadolžitve.	Opazovanje – Jana pove, kaj je videla
Želim, da najino nalogo res opraviva obe skupaj in da mi pomagaš ter mi ni treba vsega dela narediti sami.	Potreba – Jana pove, kaj potrebuje od Miše Jana ima dve potrebi: 1. Želi se prepričati, da se lahko zanese na Mišo. 2. Želi, da Miša opravi svoj del naloge in ji pomaga.
Lahko jutri prosim obrišeš tablo in izprazniš koš?	Prošnja – Jana poda Miši svojo prošnjo

Na tablo zapišite 4 izraze: opazovanje, občutek, potreba in prošnja.

To so 4 koraki *nenasilnega komuniciranja*.

Želimo se naučiti teh 4 fraz, da bi lahko poiskali rešitve konflikta. Sedaj pa predstavimo našo *vrečo prijateljstva*.

Izziv A2: Empatija

Izzivi podjetnosti za mlade

d) Naša vreča prijateljstva

Predstavitev vreče prijateljstva

To vrečo je treba uporabiti zmeraj, ko se v razredu pojavi konflikt ali prepir.

Potrebovali bomo štiri blazine, od katerih vsaka med njimi predstavlja enega od 4 izrazov na tabli. **(Pomembna opomba** za učitelja: morali boste poskrbeti tudi za drugi komplet blazin, ki se uporabi kasneje v izzivu. Kljub temu učencem ne smete razkriti, da je na voljo še drugi komplet blazin. To bo podrobneje razloženo kasneje).

1. Modra blazina – *Blazina opazovanja* – napišite dve nalepki (na eno napišite “Opazovanje” in na drugo “Slišim/vidim..”) ter ju položite na vsako stran blazine.
2. Rdeča blazina – *Blazina občutkov* – napišite dve nalepki (na eno napišite “Občutek” in na drugo “Jaz čutim..”) ter ju položite na vsako stran blazine.
3. Rumena blazina – *Blazina potreb* – napišite dve nalepki (na eno napišite “Potreba” in na drugo “Potrebujem..”) ter ju položite na vsako stran blazine.
4. Bela blazina – *Blazina prošenj* – napišite dve nalepki (na eno napišite “Prošnja” in na drugo “Prosim..”) ter ju položite na vsako stran blazine.

Za dobro shranjevanje blazin boste potrebovali veliko nakupovalno torbo, na kateri naj bo nalepka *Vreča prijateljstva*. Na drugo stran torbe položite nek simbol, ki ste ga narisali in ki za učence v razredu predstavlja ‘Prijateljstvo’. (Zato, da bi ga vsi razumeli.)

Če se vsi učenci držijo štirih korakov, obstaja možnost, da se bo konflikt v razredu bodisi zmanjšal ali pa se ne sploh ne bo več ponovil.

e) Plakat spoštovanja in upoštevanja drug drugega – “Tako ohranjamo dobre medsebojne odnose.”

Plakat mora vključevati pravila, ki spodbujajo način za spoštovanje in upoštevanje drug drugega z uporabo *Vreče prijateljstva* (npr. štirje koraki in blazine). Služi naj kot pripomoček, ki spremlja glavne značilnosti jezika žiraf, od katerih se morajo ti štirje koraki uporabljati kot glavne smernice.

Priporočilo:

Skupaj z učenci razmislite in opredelite, katera vrsta načina komuniciranja bi pripadala jeziku volkov in ne jeziku žiraf. Z demonstriranjem nasprotujočega si jezika med volkom in žiraf se lahko učenci bolje seznanijo z dvema vrstama komuniciranja.

Jezik volkov	obsoja (namesto, da bi povedal, kaj vidi/sliši)
	kritizira (namesto, da bi povedal, kaj vidi/sliši)
	žali (namesto, da bi povedal, kaj potrebuje)
	zahteva (namesto, da bi prosil za nekaj)

Plakat naj se glasi:

Izziv A2: Empatija

Izzivi podjetnosti za mlade

Tako ohranjamo dobre medsebojne odnose:

Povem, kaj vidim/slišim. Jaz te ne obsojam.

Povem, kako se počutim. Jaz te ne kritiziram.

Povem, kaj potrebujem. Jaz te ne žalim.

Podam prošnjo. Jaz ničesar ne zahtevam.

Skupaj z učenci nato sestavite plakat in ga obesite na sredino razreda.

Korak 2/ Opazovanje: Povem, kaj vidim in slišim. Ne obsojam.

a) Uvod: Kaj je opazovanje?

(Za učitelja) Poskusite ustvariti kaotično okolje. Npr. Pustite vašo jakno odvrženo čez mizo in položite na pol pojedeno sadje in zmečkan kos papirja (odvržen nekje) na tla. Vzemite lutko volka in govorite počasi z volčjim glasom.

Kako si neorganiziran. Pogledaj, kako umazano je tukaj!

Nato vzemite lutko žirafe in recite:

Na tvoji mizi vidim jakno, na tleh pa napol pojedeno jabolko in zmečkan kos papirja.

Razred primerja dve vrsti komuniciranja.

Razredu povejte: *Volk me obsoja in mi pove, da sem: neorganiziran. Žirafa opazuje in pove, kar vidi.*

Učenci se v skupinah poskusijo domisliti drugih primerov opazovanja in nato poiskati stavek, ki predstavlja 'obsojanje' ali 'kritiko' v nasprotju z opazovanjem.

Primer iz igre ugibanja (kopija predloge za učitelje, T2):

Razlaga (jezik volkov): Zagotovo si utrujen.

Opazovanje (jezik žiraf): Videl sem, da si trikrat zazehal.

Za izboljšanje besednega zaklada pojasnite izraze opazovanje, obsojanje in razlaga ter jih pritrdite na steno z besedami, ki visi v razredu.

b) Igra ugibanja "Opazovanje (jezik žiraf) ali obsojanje (jezik volkov)?" (Delovni list T2)

Razdelite igro ugibanja (delovni list 4) tako, da ima vsak par učencev po en izvod in ene škarje. Potem, ko ste jim pojasnili pravila igre, začnejo igrati v parih.

Vprašalnik: Kdo govori? Žirafa ali volk? Namesto uporabe igre ugibanja raje vzemite vprašalnik in vadite razlike. Vprašalnik najdete v Priročniku za učence (delovni list WS 3).

Učenci morajo ugotoviti ali gre za žirafji stavek ali za volčji stavek. Učenci obkrožijo stavke, ki vsebujejo "opazovanje".

c) Blazina opazovanja (za zaključek igre ugibanja)

Izziv A2: Empatija

Izzivi podjetnosti za mlade

Učence nato vprašajte, kdo med njimi je mnenja, da v roki drži karto z izjavo obsojanja oziroma kritiziranja. Učenci, ki menijo, da v rokah držijo takšno karto, lahko bodisi dvignejo roko ali vstanejo in izmenično prebirajo svoje izjave razredu. Če učenci pravilno povežejo izjavo z jezikom volkov, lahko izmenično uporabljajo naprstno lutko volka.

Nato učence vprašajte, kdo med njimi je mnenja, da v roki drži izjavo opazovanja, ki pripada jeziku žiraf. Nato vsak učenec izmenično drži naprstno lutko žirafe in sede na modro blazino opazovanja iz *vreče prijateljstva*. Posamično prebirajo svoje izjave začeni z "Vidim/slišim..."

Učenci lahko tudi pustijo žirafi, da govori sama zase (s čimer lahko oblikujejo druga opazovanja), da bi prikazali, kako bi govorila. Lahko se zgodi, da bodo učenci pri izvajanju te naloge potrebovali dodatna navodila (npr. uporaba pravilne vrste žirafjega glasu in pravilno podajanje opazovanj in ne obsojanj ali razlag).

Na koncu učenec, ki v rokah drži izjavo opazovanja, le-to prinese učencu, ki v rokah drži izjavo obsojanja:

- naprstna lutka žirafe
- blazina opazovanja iz *vreče prijateljstva*,
- kartice opazovanja

Učenec, ki je prvotno imel izjavo obsojanja, sede na modro blazino opazovanja in sedaj prebere nasprotujočo izjavo opazovanja. Učenec lahko tudi pusti žirafi, da govori sama zase. Volčja izjava z obsojanjem se vrže v koš za smeti.

Učenci naj zaigrajo vseh 10 parov kartic na enak način, dokler niso gotovi.

d) Povzetek: Jaz ali ti?

Pogovorite se kot skupina o razlikah med opazovanjem in obsojanjem.

Ključna vprašanja:

- Kakšen je občutek sedeti na modri blazini opazovanja in dajati nevtralne izjave o tem, kar vidite ali slišite?
- Kakšen je občutek govoriti v žirafjem jeziku?
- O kom govorim? Ko povem, kaj vidim ali slišim, govorim o **sebi**.
- O kom govorim, ko podam razlago ali kadar obsojam? Kadar povem nekaj, za kar verjamem ali mislim o tebi, vendar ni to nekaj, kar bi lahko zagotovo trdil, govorim o **tebi**.

Nadaljnji korak k upoštevanju drug drugega z namenom izkazati spoštovanje je povedati samo to, kaj vidimo ali slišimo, ne pa tudi kar mislimo drug o drugem. (Glej plakat: "Tako ohranjamo dobre medsebojne odnose").

Izziv A2: Empatija

Izzivi podjetnosti za mlade

Korak 3 / Občutek: Povem, kaj čutim. Jaz te ne kritiziram.

a) Uvod: Kaj je občutek?

Izberite eno ali več od naslednjih vaj:

Vaja 1:

Učenci razmislijo in na dva lista papirja zapišejo vse občutke, ki jih poznajo. Na en list papirja zapišejo svoja čustva, ko se počutijo 'v redu', ko imajo vse, kar potrebujejo. Na drugi list papirja zapišejo svoja čustva, ko se počutijo 'slabo' oziroma 'nezadovoljno'. V podporo vaji in da bi učence spodbudili h konstruktivnemu razmišljanju o idejah, uporabite kartice iz delovnega lista T3 (kopija predloge za učitelje), da bi oblikovali kontrastne občutke.

Vaja 2:

Izberite primerne 'kartice občutkov' iz delovnega lista 3 in jih položite na kup s hrbtno stranjo navzgor. Vsak učenec povleče kartico in nato z obrazno mimiko in telesnim jezikom pokaže, kako bi zgledalo čustvo. Medtem ko s posnemanjem prikazuje čustvo, se 'učenec, ki igra', približa 'učencu, ki opazuje' in se z njim rokuje. Ta učenec je naslednji na vrsti za nadaljevanje igre posnemanja.

Vaja 3:

Učence spodbudite, da razmislijo o različnih situacijah iz preteklosti ter o čustvih, ki so jih doživeli. Nato ta čustva izrazijo z obrazno mimiko. Učenci se s to izkušnjo naučijo izraza 'mimika'.

Ob koncu vaje razdelite 6 kartic z 'obraznimi izrazi' (delovni list T5, kopija predloge). Opis čustva na kartici zapognite nazaj, da bodo učenci morali ugibati, kateri občutek izraža posamezni obraz.

Vaja 4:

Učenci naj sedijo v krogu. Na sredino kroga postavite kup kartic z obraznimi izrazi. Poskrbite, da za to aktivnost izrežete opise na karticah. En učenec naj gre na sredino kroga in izvleče kartico iz kupa. Nato posnema obrazni izraz s kartice, skupina pa ugiba, kateri občutek posnema. Učenec, ki prvi pravilno ugame čustvo, je naslednji na vrsti.

Različice: Učenci, ki so pravilno uganili čustvo, vstanejo in se postavijo poleg učenca, ki je izvlekel kartico ter tokrat oni posnemajo čustvo. Takoj, ko vsi učenci stojijo drug poleg drugega, naslednji učenec v vrsti nadaljuje igro.

Vaja 5:

Razdelite kartice s človeškimi liki, ki prikazujejo različna čustvena stanja ali 'telesni jezik' (delovni list T6, kopija predloge). S pomočjo te aktivnosti boste uvedli izraz "geste". Učenci morajo nato zaigrati telesno govorico iz kartic s človeškimi liki. Skupaj ugibajo, kateri občutek izraža posamezni človeški lik. Učence lahko spodbudite z uporabo naslednjega seznama besed: močan, žalosten, zaljubljen, radoveden, utrujen, potrten, srečen, sproščen, osamljen, prepričan, ponosen, jezen. Učenci lahko poskusijo izpopolniti svoj opisni slovar z uporabo sinonimov za opisovanje človeških likov (v pomoč lahko uporabite delovni list 4).

Izziv A2: Empatija

Izzivi podjetnosti za mlade

Vaja 6:

Pripravite dva kupa kartic: enega s telesnimi izrazi (delovni list T6, predloga) in drugega z obraznimi izrazi brez deskriptorjev (delovni list T5, predloga). Učenci nato iz vsakega kupa vzamejo po eno kartico in poskusijo zaigrati kombinacijo med obema z uporabo telesnih in obraznih izrazov.

Vaja 7:

Učencem pripravite šest osnovnih čustev, ki jih morajo dodeliti šestim obraznim izrazom na delovnem listu WS5.

Zanimiv primer nastane, ko učenci poskušajo kombinirati kartico z telesnim jezikom s kartico z obraznim izrazom, kateri se medsebojno ne povezujeta (npr. vesel obraz s telesom, s povešenimi rameni). Ko učenci vadijo kombinacije različnih gest in posnemanj, se naučijo, da so občutki prav tako povezani s telesnim jezikom. Zato vesel obraz ni v skladu s potrto telesno govorico.

b) Kakšni so moji občutek, ko se prepiramo?

Skupinska razprava:

- Kaj se zgodi med prepirom?
- Kako se običajno počutite med prepirom?

Učenci nalogo nadaljujejo individualno z uporabo delovnega lista 6.

Učenci individualno razmislijo o konfliktu, v katerega so bili vpleteni ali kateremu so osebno prisostvovali. Učenci individualno na kratko napišejo tri situacije in zabeležijo osebe, ki so bile vpletene v konflikt ter opišejo dva občutka za vsako situacijo. Učenci naj pri tem uporabijo lažna imena in s tem poskrbijo, da konflikt ostane anonimen. Svoje odgovore zabeležijo na delovni list 6. Ta se uporabi kot del vrednotenja na koncu učnega sklopa.

Ko učenci izpolnijo delovni list 6, jih prosite, da predstavijo svoje občutke in jih zapišejo na tablo. Seznam se sčasoma obdela (npr. jezen, razjezen, žalosten, potrpt, ganjen, ogorčen, razočaran, pretresen, nejevoljen, osupel, nemočen, razdražen, nesrečen, razburjen, raztresen, siten).

c) Kakšni so tvoji občutki, ko se prepiramo?

Vsak učenec individualno izpolni delovni list 7 v priročniku za učence. Ko končajo, svoje odgovore primerjajo s sošolcem, zraven katerega sedijo.

Na koncu se pogovorijo o odgovorih v skupinski razpravi. Vsi občutki, ki so bili predstavljeni, se nato dodajo na obstoječ seznam čustev na tabli. Odgovori se ne kritizirajo.

d) Govorim o sebi ali o tebi?

Vsakemu učencu pojasnite nalogo na delovnem listu 8.

Namen vaje je učence naučiti, da bodo znali razlikovati resnične občutke od obsojanja ali kritiziranja. Če znate pravilno dopolniti stavek, "Bil sem...." z resničnim občutkom, ki ga želite

Izziv A2: Empatija

Izzivi podjetnosti za mlade

opisati, potem ne opisujete več sebe – pač pa kritizirate oziroma obsojate osebo, o kateri govorite.

Na primer: Prepirava se, jaz te preklinjam in ti rečem, da si neumna krava. Zakaj sem to rekel? Zato, ker si kriv, ker "si me nadlegoval." Vendar nisem povedal, kako sem se počutil jaz. Namesto tega sem povedal, kaj mislim, da si mi naredil. To je obsojanje ali kritiziranje druge osebe.

Naučiti se moramo izražati svoje lastne občutke. To pa je možno samo z besedami, ki NE gredo skupaj s frazo "Bil sem...". Svoje prave občutke izrazite, kadar rečete: "Jaz sem....".

"Jaz sem srečen.": srečen je občutek, ki ste ga izrazili. Govorite o svojih občutkih.

Vsak učenec naj vajo individualno dokonča, nato se naj v parih pogovorijo o svojih odgovorih.

Sedaj vprašajte učence, katera 'prava' čustva so odkrili. Prosite prostovoljce, da pridejo pred tablo in povedo, katere prave občutke so odkrili ter si v ta namen nataknejo naprstno lutko žirafe in sedejo na rdečo blazino občutkov. Prostovoljec dokonča frazo "Jaz sem...." z besedami, ki so jih izbrali za resnično čustvo. Nato pustijo žirafi, da govori v njihovem imenu (npr. Jaz sem žalosten, siten, prestrašen).

Komentar: nekatere besede lahko uporabite v obeh frazah "Jaz sem...." ali "Bil sem...." (npr. razočaran). Vendar je pri tem pomembno, da se zavedate, da so takšne besede lahko pravi občutki IN obsojanje hkrati.

Na koncu skupaj kot razred preglejte vse pridevnike na tabli, da bi se prepričali, ali so v resnici moji 'pravi občutki' ali pa so dejansko 'obsojanja' nekoga drugega.

Zaključek: Da bi znali drug drugega bolj ceniti in spoštovati, se moramo naučiti, kako se pogovarjati o naših občutkih, brez da bi pri tem prizadeli druge.

Pravilo: Govorim o svojih občutkih in samemu sebi; ti govoriš o sebi in tvojih občutkih. Jaz ne govorim o tebi. Glej plakat "Tako ohranjamo boljše medsebojne odnose."

Izziv A2: Empatija

Izzivi podjetnosti za mlade

Korak 4 / Potreba: Povem, kaj potrebujem. Jaz te ne želim.

a) Uvod: Kaj je potreba?

Da bi pojasnili, kaj je to potreba, lahko uporabite naslednje besede:

Potrebujem (npr. nekaj za pojest).

Zame je (samota) **pomembna**

Pozitiven občutek se izrazi, ko je potreba zadovoljena.

Jedel sem (=moja potreba za prehranjevanje je izpolnjena), sedaj sem sit (=občutek)

Negativen občutek se izrazi, kadar potreba ni zadovoljena.

Glasno je (=moja potreba po samoti ni izpolnjena), sedaj sem nervozen (=občutek).

b) Kaj potrebujem

Učenci individualno izpolnijo delovni list 9. Učenci lahko izmenjajo svoje odgovore v skupinski razpravi:

Kaj ste ugotovili, kakšne so vaše potrebe? Kaj ste zapisali, da potrebujete?

Vse odgovore "potreb" učencev zapišite na tablo.

Igranje vlog:

Učenci sedejo na tla v krog. Na sredino drugo zraven druge položite tri blazine (modra-opazovanje, rdeča-občutek, rumena-potreba). Uporabite primere iz delovnega lista s pomočjo odgovorov vaših učencev in jih zaigrajte – da bi učenci razumeli odnos med potrebo/občutki.

Nato vprašajte učence: *Potrebujem prostovoljca, ki bo opisal, za kaj se gre v prvi situaciji. Povzemite svoje opazovanje in sedite na modro blazino.*

Prostovoljec sede na modro blazino in vzame naprstno lutko žirafe, da bi izrazil svoja opažanja. Učenci bodo morda pri izražanju svojih opažanj potrebovali dodatno podporo – še posebej v prvem krogu. Učitelj lahko uporabi žirafa kot pripomoček za podporo in popravljanje učenca pri ohranjanju modela "jezik žirafjega opazovanja", da bi jezik ostal nevtralen. Npr. Danes imam v posodici za malice jabolko in oreščke. Ni dobrega okusa. (Povem, kaj vidim).

Kako se počutite, kadar imate v posodici za malico nekaj, kar ni dobrega okusa?

Prostovoljec sede na rdečo blazino občutkov in izrazi svoj občutek – učenec se lahko za izražanje svojih občutkov odloči uporabiti žirafa. Npr. Jaz sem lačen, Jaz sem žalosten, Jaz sem siten.

Kaj potrebujete? Kaj pogrešate?

Učenec sede na rumeno blazino potreb in navede svojo potrebo. Namesto njega lahko to pove tudi žirafa.

Npr. Potrebujem nekaj za pod zob, kar je dobrega okusa. *Jaz sem lačen.*

Potrebujem potrditev od moje mame, da mi vsebina moje posodice za malice ni všeč. *Jaz sem žalosten.*

Meni je pomembno, da pripadam preostali skupini. *Siten sem, ker sem edini, ki dobi zdravo malico.*

Izziv A2: Empatija

Izzivi podjetnosti za mlade

Uporaba delovnega lista 9 (v uvodnem delu ponovimo situacijo 2 in 3)

Možni odgovori:

Možni občutki za situacijo 2: razjezen, besen, nesrečen...

Možne potrebe za situacijo 2: priznanje, poštenost...

Možni občutki za situacijo 3: razočaran, razburjen, potr...

Možne potrebe za situacijo 3: pomoč, podpora...

Vsi navedeni primerni so vključevali samo vas. Razburili ste se, bili razočarani, žalostni in besni. Vendar pa vedno obstaja druga oseba, ki je vpletena. Doslej smo spraševali samega sebe, kaj vidim, kaj čutim in kaj potrebujem. Sedaj pa se vprašamo:

c) Kaj potrebuješ ti? (druga oseba)

Učenci individualno izpolnijo delovni list 10 in nadaljujejo s pogovorom o svojih odgovorih v skupinski razpravi.

Postavite naslednja ključna vprašanja:

Katere potrebe ste odkrili? Kaj ste zapisali o potrebah druge osebe?

Vse potrebe, ki jih je opredelil razred, je potrebno zapisati na tablo.

Igranje vlog:

Vsi učenci naj sedejo na tla v krog s tremi blazinami postavljenimi na sredino.

Situacija 1:

Ni vam všeč malica, ki vam jo je za to jutro pripravila vaša mama.

V tem primeru ima tudi mama svojo potrebo. Tudi ona ima svoje občutke. Tudi ona je nekaj opazila.

Se še spomnite, kako ste se počutili, ko vam ni bila všeč vsebina posodice z vašo malico?

Poiščite prostovoljca, ki bo sedel na rdečo blazino občutkov in navedel enega ali več občutkov. Stavek se mora začeti z "Jaz sem....."

Nato prosite še enega prostovoljca, da prevzame vlogo mame. Ampak kam naj mama sede?

Učenec, ki mu ni bila všeč vsebina posodice z malico, sedi na rdeči blazini občutkov. VENDAR ima tudi mama občutek, ampak drugačnega.

Vprašajte učence, kako je po njihovem mnenju mogoče rešiti problem. Poudarite, da ima učenec občutke, ampak da jih ima tudi mama. Pravilo pravi, da če nekdo navede svoje občutke, mora sesti na rdečo blazino občutkov. Učenci bodo oblikovali svoje zamisli – in najverjetneje uganili, da potrebujemo še eno.

Sedaj učence seznanite z drugim kompletom blazin iz *vreče prijateljstva*. Naj še enkrat ponovimo, da morajo biti enake tistim iz prvega kompleta/ enake barve itd. Očitno boste morali vzeti blazine od tam, kjerkoli ste jih skrivali in jih vključiti v *vrečo prijateljstva*.

Predstavite drugi komplet blazin in kakšen je njihov namen

Sedaj k obstoječim trem blazinam na sredino skupine položite še tri blazine enakih barv. Poskrbite, da bo vsak barvni par blazin položen neposredno drug pred drugega.

Izziv A2: Empatija

Izzivi podjetnosti za mlade

Poiščite prostovoljca, ki bo zaigral vlogo mame in ki se je pripravljen postaviti v njeno kožo. Učencem boste morda med to aktivnostjo morali ponuditi dodatno podporo z uporabo žirafe, da bi pokrili vse tri korake.

Kaj opazi mama? – Mama (učenec) sede na modro blazino opazovanja in po možnosti uporabi naprstno lutko žirafe. *Mama opazi, da ti ni všeč jesti sadja ali oreščkov. Rad ješ veliko kruha s klobaso. Sadje in oreščki so zdravi.*

Kaj čuti mama? Mama (učenec) sede na rdečo blazino občutkov. *Počuti se zaskrbljeno, žalostno, nezadovoljno in nepotrpežljivo.*

Katere osnovne potrebe se skrivajo za maminimi občutki? Mama (učenec) sede na rumeno blazino potreb. To, kar potrebuje mama je otroka, ki bo zdrav, ki ga bo imela rada in ki ga bo zaščitila.

Med tem procesom učenec, ki igra vlogo otroka, še vedno sedi na svoji rdeči blazini občutkov, saj ga bodo vprašali, kako se počuti, potem ko je slišal občutke in potrebe mame. Se občutki tega učenca spremenijo? Bi se občutki tega učenca morali spremeniti?

Vaja se izvede z istimi primeri z uporabo iste sheme. Tokrat na sredino kroga pokličite dva prostovoljca. Vloga otroka se ponovi kot v prvem primeru; otrok sede na rdečo blazino občutkov in le-te izrazi. Nato po istem postopku v situacijo vpletete drugega prostovoljca. Na koncu 'otroka' ponovno vprašate, če so se njegovi občutki spremenili, potem ko je slišal drugo stališče.

Možni odgovori na situacijo 2 :

Pogovarjate se s svojo punco. Pouk se je že začel. Učitelj opozori samo vas.

Kaj opazi učitelj? Vidi tebe, kako se glasno pogovarjaš, gleda naravnost vate.

Kako se počuti učitelj? Počuti se napeto, utrujeno, nervozno, razočarano, razjezeno, žalostno..

Kaj potrebuje učitelj? Potrebuje pozornost od učencev, tišino za obravnavo novega učnega sklopa, učitelju je pomembno, da se njegovi učenci učijo.

Možni odgovori na situacijo 3:

Danes je na vrsti preizkus znanja. Radi bi prepisovali od Luke, vendar vam ne dovoli.

Kaj opazi Luka? On vidi vas, kako mu kažete, da bi radi prepisovali od njega.

Kako se počuti Luka? Počuti se nervozno in boječe.

Kaj potrebuje Luka? Potrebuje mir, poštenost, red.

d) Kaj potrebujemo?

Vse omenjene potrebe so še vedno na tabli. Povzemite osnovne potrebe za vsak občutek. Za pozitivnimi občutki se skrivajo potrebe, ki so zadovoljene. Za negativnimi občutki se skrivajo nezadovoljene potrebe. Vsakdo ima potrebe. Pomembne so za vsakega od nas. **Naučili smo se prepoznavati lastne potrebe in spoštovati potrebe drugih.**

Izziv A2: Empatija

Izzivi podjetnosti za mlade

Korak 5/ Prošnja: Povem, zakaj podajam to prošnjo. Ničesar ne zahtevam.

a) Uvod: Prošnja ali zahteva?

Ko nekaj potrebujem, znam podati prošnjo. Druga oseba ima možnost izpolniti mojo prošnjo ali pa ne.

“Daj mi prosim pripravi takšno malico, ki mi je všeč!”

“Mi daš prosim nekaj gumijastih medvedkov!”

“Moraš mi dati takšno vsebino posodice za malico, ki mi je všeč” je zahteva. “Ne moreš pojesti vseh gumijastih medvedkov sam, nekaj jih moraš dati meni” je tudi zahteva. “Poslušaj me sedaj” je zahteva.

Učenci se individualno lotijo delovnega lista 11.

b) Kdaj je prošnja najbolj uspešna?

Razvili bomo naslednje fraze:

Naj bodo pozitivne	V svoji prošnji navedite, kaj bi naj nekdo naredil (ne česa ne bi smel narediti).
Naj bodo natančne	Vaša prošnja naj bo konkretna in naj natančno opisuje, kaj želite, da nekdo naredi.
Naj bodo za zdaj	Prosimo za nekaj, kar je v danem trenutku mogoče izpolniti.
Odgovor ‘Ne’ je možen	Bodite pripravljeni na to, da vaša prošnja ne more biti izpolnjena.

Na koncu morajo učenci individualno izpolniti delovni list 12. Zahteve, ki so jih pripravili učenci, se nato izmenjajo s preostalim razredom. Vsakič, ko učenec poda prošnjo, mora sesti na belo blazino prošenj. Kadar je potrebno, učencem ponudite podporo z žirafo.

c) Prosim (prošnja) in Hvala

Potem, ko podate prošnjo, je pomembno tudi reči hvala. Tudi kadar nam partner, kateremu podajamo prošnjo, le-te ne more izpolniti, je pomembno, da se učenci naučijo reči hvala svojemu partnerju za njihov čas, za izkazovanje spoštovanja drug drugemu, za poslušanje itd. Vzemite velik kos lepenke in izrežite veliko srce. Nanj z veliki črkami napišite “HVALA”. Srce je tudi treba dati v vrečo prijateljstva.

Izziv A2: Empatija

Izzivi podjetnosti za mlade

Korak 6/ Ko se prepiramo, vzamemo vrečo prijateljstva

a) Vaje s karticami situacij

Razdelite kartice iz delovnega lista T7 (kopija predloge za učitelje). Zaigrajte vsako konfliktno situacijo.

Za ogrevanje v naslednjo vajo naj učenci uporabijo zgodbe konfliktov /različica 2 iz delovnega lista 2. Vsako vlogo lahko dodelite dvema učencema. Medtem ko učenci prebirajo svoje fraze, izberite ustrezne blazine, ki se uporabljajo za njihovo frazo.

Potek:

Za vajo potrebujete oba kompleta blazin iz *vreče prijateljstva*. Vsi učenci sedijo na tla v krog. Če se odločite organizirati krog iz stolov, postavite blazine na stole. Komplete blazin položite nasproti druga druge v naslednjem vrstnem redu, 1. modra – blazina opazovanja, 2. rdeča – blazina občutkov, 3. rumena – blazina potreb, 4. bela – blazina prošenj in še enkrat: 1. modra – blazina opazovanja, 2. rdeča – blazina občutkov, 3. rumena – blazina potreb, 4. bela – blazina prošenj.

Položite kup kartic s konfliktnimi situaciji s hrbtno stranjo navzgor na sredino učilnice.

Začne eden od prvega para v konfliktu in sede na blazino opazovanja ter navede svoja opazovanja (Vidim/slišim....). Skupaj z ostalimi učenci uporabite naprstno lutko žirafe, kadar je potrebno, da bi tako zagotovili, da opazovanja ostanejo nevtralna.

Nato isti učenec sede na rdečo blazino občutkov in pove, kaj čuti (Jaz sem.....).

Nato učenec sede na rumeno blazino potreb in pove, kaj potrebuje (Jaz potrebujem....)

Na koncu se učenec premakne na belo blazino prošenj in poda svojo prošnjo (Mi lahko prosim...)

Potem gre skozi vse štiri korake še partner v konfliktu.

Na koncu obstaja tudi možnost, da oba partnerja zamenjata rdeči blazini občutkov in se poskusita postaviti v kožo drugega. To bo učencem omogočilo razviti empatijo in perspektivo za njihovega partnerja.

Na koncu se lahko oba odločita, ali lahko izpolnita prošnjo drug drugega. Če to ni možno, se osnovna potreba za občutkom posebej opredeli in pojasni, da prošnja za izpolnitev te potrebe ne bo izpolnjena. Na koncu se oba zahvalita drug drugemu za spoštovanje, ki ga imata drug do drugega. Kartica situacije kot opis konflikta se odstraniti iz kroga in zamenjata s kartonskim srcem, na katerem piše HVALA.

Učencu nato dajte možnost, da razmisli in se kot skupina pogovorite o izkušnji, ki ste jo doživeli s to vajo.

Izziv A2: Empatija

Izzivi podjetnosti za mlade

Korak 7/ Jezik žiraf - samovrednotenje

Učenci v skupinah po tri vadijo postopek igranja vlog v štirih korakih s konfliktnimi scenariji iz delovnega lista 13 (iz priročnika za učence). To se na koncu uporabi kot samovrednotenje učenca.

Navodila:

1. Razred razdelite v skupine po tri učence in jih opomnite, da bodo do konca te naloge ostali v teh skupinah.
2. Ves razred sede v krog. Skupina treh učencev vzame vrečo prijateljstva z obema kompletoma blazin in gre na sredino kroga. Preostali razred opazuje skupino med vajo in ovrednoti, kako dobro skupina treh učencev sledi postopku štirih korakov izvedbe (cel razred lahko istočasno izvaja isto vajo, vendar boste v tem primeru za vsako skupino treh učencev morali uporabiti barvni papir namesto blazin. Vsaka skupina prejme dva lista papirja; modrega, rdečega, rumenega in belega).
3. Dva učenca sedeta na blazine (ali barvni papir), tretji učenec pa je opazovalec (ne sedi na blazini/papirju). Cel postopek ponovijo trikrat, dokler vsi v skupini ne zaigrajo vloge opazovalca. Iz vreče prijateljstva boste za to vajo morali vzeti oba kompleta blazin (za več skupin po tri učence priskrbite dva kompleta barvnega papirja), saj bodo učenci hkrati izvajali postopek v štirih korakih.
4. Vsaki skupini naključno dodelite enega od konfliktov iz delovnega lista 13.
5. Učenci naj uporabijo delovni list 14, da jih vodi skozi postopek, če bi bilo potrebno.
6. Učenci nato poskusijo rešiti konflikt z uporabo postopka v štirih korakih.
7. Ko skupina zaključi z omenjenim postopkom, zamenja opazovalca. Če želite, lahko prosite ostale v razredu, da razmislijo o tem, kako dobro so rešili konflikt, koliko žirafjega jezika so uporabili, itd.
8. Potem, ko so vsi imeli priložnost biti opazovalec v svoji skupini, so učenci pripravljeni, da se ovrednotijo, za kar uporabijo delovni list 15 (vrednotenje). Učenci lahko delovni list individualno preberejo in se ovrednotijo, lahko pa ga razredu preberete na glas, učenci pa ga izpolnijo. Samovrednotenja učencev poberite, ko končajo.

Korak 8/ Opisni esej "Česa sem se naučil o sebi in svojem vedenju, kadar sem v konfliktni situaciji?"

1. Prosite učence, da napišejo opisni esej o tem, česa so se naučili v tem izzivu. Učenci naj kot pripomoček za organiziranje svojih idej uporabijo grafični organizator na delovnem listu 16. Skupaj kot razred preberite ključna vprašanja na delovnem listu 16 in se na kratko pogovorite o njih.

Učenci naj razmislijo o osebnem konfliktu (npr. z uporabo ene od treh situacij, ki so jih napisali na delovni list 6.)

2. Ko končajo s pisanjem njihovih opisnih esejev, jih razdelite v skupine po tri ali štiri učence.

Izziv A2: Empatija

Izzivi podjetnosti za mlade

3. Preberite rubriko Vrstniško vrednotenje začeni z najvišjim številom točk. Prosite učence, da razmislijo o vsakem stolpcu. Učenci na priloženo rubriko ovrednotijo pisno delo drug drugega (delovni list 17).
4. Če se učenci nikoli doslej niso lotili naloge vrstniškega samovrednotenja, bi jim morda bilo v pomoč, če nekaj učencev izvede primer takšnega vrednotenja pred razredom. Pokažite, kako uporabljati rubriko in kako razviti smiselno in skupno razpravo o njihovih pisnih izdelkih.
5. Ne pozabite izpostaviti, da moramo pri tem biti vljudni in spoštljivi. Pomembno je podati komplimente, ne samo kritike.
6. Učenci učitelju oddajo svoje eseje kot tudi medsebojna vrednotenja!

Korak 9 – Zaključek/Pregled z razredom

1. Prepri v razredu

Sedaj bi učenci morali biti dobro pripravljeni na soočanje s konflikti v razredu in se zavedati, da lahko kadarkoli uporabijo *vrečo prijateljstva*. Ni pa vedno nujno, da mora pri reševanju prav vsakega konflikta biti prisoten ves razred. Ko se učenci sprostijo in znajo demonstrirati pravilno uporabo *vreče prijateljstva*, lahko prevzamejo pobudo in rešujejo svoje konflikte tiho in mirno v kotu razredu.

2. Tako ohranjamo dobre medsebojne odnose

Oglejte si plakat "Tako ohranjamo dobre medsebojne odnose", ki smo ga pripravili na začetku: pozneje lahko na plakat dodamo več točk, še posebej, če je razred mnenja, da je to pomembno. Lahko se izdela nov plakat in obesi na steno s podpisi vseh učencev na njem.

Zaključek: Kadar spoštujemo vsa skupno dogovorjena pravila, obstaja velika verjetnost, da bo v razredu manj preprirov oziroma jih sploh več ne bo.

Korak 10/ Zaključno samovrednotenje (delovni list 18)

Se izvaja posamično. Učenci ovrednotijo sami sebe.

Počasi preberite vsako trditev. Učencem dajte čas, da razmislijo in ocenijo sami sebe tako, da obkrožijo ustrezne smeške. Morda bi bilo potrebno dodatno pojasniti vsako lastnost z navedbo primera (npr. Podjetnostna kompetenca "Lahko se dogovorim za skupno sodelovanje in delitev odgovornosti in si znam predstavljati morebitne težavne situacije. – Lahko prepoznaš primer delitve odgovornosti? Je v našem razredu karkoli takšnega, za kar je posameznik posebej odgovoren?). Ko ste končali, lahko le-te bodisi poberete ali jih uporabite za diskusijo v razredu.

Korak 11 / Zaključna samorefleksija (delovni list 19)

(Se izvaja bodisi individualno ali v parih). Vsak učenec izpolni delovni list 19. Poskrbite, da boste prebrali vsako vprašanje in dajte učencem čas, da zapišejo svoje odgovore. Za končno diskusijo uporabite zaključni delovni list! To je odličen primer, ki ga učenci lahko odnesejo domov staršem, da bi jim pokazali, kaj so se naučili v razredu!

Povratne informacije

Izpolnite, ko končate s posameznim sklopom projekta Izzivi podjetnosti za mlade

Raven in naziv izziva: Izziv A2: Empatija

Učiteljeva perspektiva:

1. Ste se kot učitelj naučili kaj novega iz tega izziva? Če je odgovor pritrdilen, navedite.
2. Ali vas je v tem izzivu kaj osebno navdihnilo? Če je odgovor pritrdilen, navedite.

Učna gradiva:

1. Kateri deli učnega gradiva iz tega izziva so bili koristni? Navedite primere.
2. Vam je bila katera izmed dejavnosti v okviru izziva še posebej všeč? Če je odgovor pritrdilen, jo navedite.
3. Ali bi v tem izzivu priporočali kakršne koli spremembe v zvezi z učnimi gradivi? Če je odgovor pritrdilen, jih navedite.

Perspektiva učenca

1. Kaj so učenci spoznali v okviru tega izziva? Kaj so se naučili? Navedite primere.

Gradivo za učence:

2. Katera gradiva za učence so po vašem mnenju bila koristna pri tem izzivu?
3. Je učence katera vaja iz izziva še posebej pritegnila? Če da, katera?
4. Ali bi v tem izzivu priporočali kakršne koli spremembe v zvezi z gradivom za učence? Če je odgovor pritrdilen, jih navedite.

Učni načrt:

1. Ali bi v tem izzivu priporočali kakršne koli spremembe v zvezi z učnim načrtom? Če je odgovor pritrdilen, navedite primere in pojasnite.

Zahvaljujemo se vam, da ste si vzeli čas in izpolnili ta list. Vaše mnenje je za nas pomembno. Z njim nam pomagajte sproti razvijati ta dokument, da bo čim bolj usklajen z vašimi pedagoškimi potrebami. Odgovore na zgornja vprašanja pošljite raziskovalnemu timu projekta Izzivi podjetnosti za mlade.

Prosimo, da tukaj navedete kontaktne podatke vaše nacionalne raziskovalne ekipe!